

Møte for lukkede dører, Stortinget 29. mars 1933

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 29. mars 1933 kl. 10.00

President: Hambro.

Presidenten: Presidenten foreslår møtet holdt for lukkede dører, og anser det for enstemmig vedtatt. Presidenten foreslår videre at regjeringens medlemmer samt utenriksråd Esmarch, byråchef Nissen og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet. - Ingen har uttalt sig derimot, og det ansees som enstemmig bifalt.

Der forelå følgende

Dagsorden:

Innstilling fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite angående utsettelse for Polen med betaling av forfalne renter og avdrag av "reliefgjeld" (Innst. S. D.).

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i, at betalingen av den pr. 1 januar 1933 forfalne del av Polens "reliefgjeld" til Norge utsettes til 1 juni 1933.

St.med. nr. 20 - 1933 vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten vil henstille til representantene å tilbakelevere på Stortingets kontor det omdelte dokument med oversettelse av noteveksling mellom den russiske legasjon og utenriksminister Braadland, og vil også anmode om at St.med. nr. 20 og innstillingen blir tilbakelevert til kontoret, slik at eksemplarene ikke kommer på videvanke.

Hr. Hornsrud inntok her presidentplassen.

Presidenten: Forlanger noen ordet innen dette møte heves?

Hambro: Det er et par spørsmål som finnes streifet i den offentlige innstilling om Svalbard-budgettet som er avlevert fra komiteen, som komiteen gjerne vil ha berørt i et møte for lukkede dører til orientering for Stortinget. Der er nevnt spørsmål om opførelse av et fyr på Kapp Line ved innløpet til Isfjorden. Der er fra de russiske gruber og den russiske stat kommet meget sterke anmodninger om å få et slikt fyr reist, og det har vært antydnet meget direkte, at hvis den norske stat ikke vil gå til å opføre et slikt fyrtårn, vil russerne eventuelt gå til å gjøre det, en eventualitet som ikke fra noe synspunkt sett kunde hilses med glede. Det sier sig selv at det er vanskelig å diskutere et slikt spørsmål for åpne dører. Komiteen er under konferanse også med bergmesteren på Svalbard kommet til den opfatning, at det for alle kullinteresser på Svalbard vilde være av betydning å få dette fyrtårn reist, og

at det også av hensyn til den meteorologiske stasjon og av visse andre grunner vilde være en vinning om man kunde komme til å gjøre det. Men komiteen har ikke tort fremsette noe forslag om det. Der foreligger et Spitsbergen-fond som har nådd en høide av noe over 160 000 kroner, og man har i komiteen vært av den opfatning, at hvis regjeringen vilde fremsette forslag om at man anvendte en del av det fond til å opføre dette fyrtårn, så vilde komiteen hilse det med glede, og den er av den opfatning, at saken haster.

Det annet spørsmål vedrørende Svalbard er spørsmålet om de svenske gruber, Svea-grubene. Av de gruber som finnes på Svalbard i drift eller med muligheter for drift, er de svenske gruber de beste og rikeste. Men kull-lagene ved Store Norske Spitsbergen Kulkompanis gruber alene har en tykkelse av 1,10, mens lagene ved de russiske gruber og de gamle hollandske gruber alene har en tykkelse av 0,70, er kull-lagene ved Svea-grubene op til 1,5 meter. Ishindringer i fjorden som stenger passagen ved Bellsund, har gjort at man hittil ikke har drevet Svea-grubene på den måte som de vil kunne drives på; men det er sannsynlig at de forhold i fremtiden med relativt ringe omkostninger vil kunne endres. Svea-grubene var budt Norge for noen år siden for 800 000 kroner. Man fant den gang ikke å burde kjøpe dem. Jeg vil ikke anbefale noe kjøp av Svea-grubene, men det er klart, at når russerne nu ligger med to store felter, ett på hver side av Longyear City, vil det for de norske interesser på Svalbard være helt utilfredsstillende, om de også skulde erhverve Svea-grubene, det største og rikeste felt. Vi vilde gjerne spørre regjeringen om det er riktig hvad man antydningvis har hørt, at man på svensk side ikke er villig til å selge grubene til Norge, men at man på svensk side også er klar over, at det vilde være meget lite tilfredsstillende om de blev solgt til Russland, slik at man har en viss trygghet på dette område.

I den forbindelse vil vi også gjerne ha nevnt den russiske annekasjon av Victoriaøya, som nu viser sig å være en fullbyrdet kjensgjerning. Vi har i komiteen sett de noter som har vært vekslet mellem den norske legasjon i Moskva og den russiske regjering angående dette spørsmål, og vi kan ikke tilbakeholde den bemerkning at det synes, i dette tilfelle som i andre, som om den norske legasjon i Moskva har vist en mangel på aktivitet og til dels også en langsomhet i behandlingen av sakene, som ikke har vært noe særlig tilfredsstillende for de norske interesser. Jeg vet ikke om der fra regjeringens side kan meddeles noe som helst om dette spørsmål. Der har jo nettop stått telegrammer fra Russland om de siste skritt. Det nevnes her fordi vi under behandlingen av Svalbard-sakene anser oss avskåret fra å komme inn på disse spørsmål.

Statsråd Meling: I anledning av det første spørsmål som hr. Hambro reiste angående fyr ved Kap Linné på Svalbard, kan jeg opplyse at spørsmålet er under behandling i Handelsdepartementet. For tiden er saken hos fyrdirektøren, og vi venter den derfra straks med de bemerkninger han har å gjøre til selve forslaget og det overslag som er gitt. Hr. Hambro nevnte at der var et Svalbardfond på omkring 160 000 kroner. Det er riktig at der er en del penger til overs av inntekter på Svalbard, men der er av de penger til en del formål der oppe anvendt omkring 32 000 kroner, slik at det skulde være i behold omkring 128 000 kroner. Det vil efter det overslag som foreligger, for tilfellet være

tilstrekkelig til å bygge fyret, men det er et annet spørsmål i forbindelse med saken, og det er driftsomkostningene, som skal være anslått til omkring 16 000 kroner om året. Det blir jo en stadig tilbakevendende utgift, og man må naturligvis komme til å ta i betraktning hvor og på hvilken måte man delvis kan få dekket de utgifter. En del vil man muligens kunne få ved avgifter av radiopeilinger; det er mulig man kan få en del inn ved å pålegge fyravgift. Men disse spørsmål er under behandling i departementet og vil så snart som mulig bli forelagt Stortinget.

Statsminister Joh. Ludw. Mowinckel: Hr Hambro var inne på et par andre spørsmål. Det var vedkommende først og fremst Svalbard og bl.a. forholdet til Sveagruben.

Utenriksdepartementet er fullt opmerksom på hvilke interesser der knytter sig til dette spørsmål, og allerede i den forrige regjerings tid blev det tatt op med Sverige, da det kom visse rykter om at Sveagruben skulde selges til Russland. Sverige tilbakeviste dette meget bestemt, og sa at det ikke var tale om noe salg til Russland fra svensk side. Imidlertid kom spørsmålet atter op efterat jeg overtok Utenriksdepartementet, og jeg konfererte da med den svenske minister, og sa til ham at jeg trodde det var i begge lands interesse at ikke den grube kom over på russiske hender. Jeg gikk ut fra, at hvis den overhodet skulde skifte hånd, at da Norge blev underrettet, både forsåvidt det gjaldt salg, og forsåvidt det skulde gjelde leie. Den svenske minister erklærte sig ganske enig med mig i min opfatning, og sa at han skulde fremholde den som sin egen i Stockholm. Dette var for en uke siden, og noe derfra har jeg ennu ikke hørt, men jeg skulde tro at det ikke vil volde vanskeligheter å få Sverige til å bli enig med Norge i at den grube ikke skal gå ut av skandinavisk besiddelse.

Med hensyn til Victoriaøya og det hr. Hambro der berørte, så vet jeg bare fra tidligere at der straks blev nedlagt protest like overfor Victoriaøyas okkupasjon fra russisk side, og den protest er såvidt jeg vet oprettholdt. Det er jo det, at Victoriaøya ligger i den såkalte russiske sektor, men vi har jo alltid bestemt og stadig protestert mot enhver berettigelse til å legge under sig land nord- eller sydpå utelukkende bygget på sektorprinsippet. Om der er noen forsømmelse fra legasjonen i Moskva, kjenner jeg ikke noe til, men jeg skal undersøke det forhold nærmere.

Reimers: Hr. Hambro vilde for tiden ikke anbefale kjøp av Sveagrubene. Jeg er innstillet på det motsatte. Jeg vil si at jeg skulde anse det for gitt, at man måtte gjøre alt hvad man kunde for å få Sveagrubene på norske hender og jeg gjør det ut fra den innstilling at det forekommer mig, at hvis vi ikke erobrer disse gruber, så vil vi smått om senn ingen interesser ha tilbake på Svalbard. Vi vil trykkes ut der som vi blir trykket ut andre steder. Vårt land er blitt trykket bort fra Frans Josefs Land helt og holdent. Den siste tid har vi også sett at Victoriaøya er tatt av Russland. Vi vet at Russland arbeider på Nordøstlandet på Svalbard med kartlegning, og mere tyder på det samme. Vi vet at den russiske sektor ikke alene tar Victoriaøya inn under sig.

Presidenten: Presidenten ber om undskyldning fordi han avbryter taleren. Men handelsråd Smith er til stede, og presidenten foreslår at han får adgang til møtet --- og anser det som vedtatt.

Reimers: Jeg vet ikke om jeg efter dette vil fortsette. Jeg vil, som jeg har pekt på, tilråde så sterkt jeg kan at Norge så snart som mulig kommer i besiddelse av Sveagruben.

Statsminister Joh. Ludw. Mowinckel: Norge kan ikke komme i besiddelse av Sveagruben, hvis ikke Sverige vil selge den. Hr. Reimers talte om å "erobre" den, men hvorledes det skal skje, må jeg si er mig en gåte.

Reimers: Statsminister Mowinckel vet meget godt at ikke alle er så flinke til å velge sine ord som han selv! Han behøver ikke henge sig i ord - han forstår meget godt hvad min mening er.

Statsminister Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg forstår opriktig talt ikke hvad hr. Reimers' mening er. Det å komme og si at vi snarest mulig må erhverve Sveagruben, det er en løs påstand. Vi kan ikke erhverve Sveagruben, hvis ikke Sverige vil selge den. (Reimers: Selvfølgelig.) For det tilfelle imidlertid at Sverige vil selge den, har vi gjort hvad vi kan for å få forkjøpsrett. Mere kan selvfølgelig ikke gjøres i den sak.

Andrå: Handelsministeren nærte store betenkeligheter overfor driftsutgiftene. Efter det første overslag ansloges driftsutgiftene til 18 000 kroner om året, men jeg tror nok det måtte kunne gjøres på en noe billigere måte. I vintertiden synes jeg ikke det skulde behøves å ha akkurat fast fyrbetjening. Det måtte kunne gis et telegrafisk varsel om, at nu kommer en båt som skal inn. Det kommer for øvrig ikke til å bli så mange skibe som kan komme til Svalbard i vintertiden. Det blir bare tale om store isbrytere. Jeg nærer for øvrig ikke så store betenkeligheter ved en en utgift av 18 000 kroner anvendes til noe som kommer også russerne til nytte. I år begynner de å betale skatt, kr. 3,00 pr. mann pr. måned, og det er anslått til å innbringe 36 000 kroner. Vi skal også huske på på hvilken måte Norge har Svalbard; det er ikke en almindelig overhøihetsrett vi er i besiddelse av, men Norge har fått anledning til å forvalte øgruppen med like rett for samtlige nasjoner som er der oppe; det skal ikke gå en øre av den skatt som innkommer på Svalbard til Norge - nordmenn, russere og ellers andre som er der oppe, skal ha samme rett. Norge har altså, som sagt, ikke noen almindelig overhøihetsrett og eiendomsrett til Svalbard, men bare være en internasjonal forvalter, således som jeg forstår Svalbardtraktaten. Jeg har forstått det sådan at russerne ifjor i det hele ikke vilde betale noen skatt, de tvilte på om de overhodet vilde anerkjenne Norges overhøihet over Svalbard. Når de da nu begynner å betale skatt, må vi holde oss klart for øie, at av disse skatteinntekter som i det hele dreier sig om ca. 100 000 kroner, kan man anslagsvis regne at russerne vil komme til å betale ca. 36 000 kroner, og når vi da skal forvalte dette beløp likt for samtlige nasjoner, så kan vi ikke bruke det samlede beløp av 100 000 kroner på den norske by og ikke en øre til russerne - da tror jeg de ganske snart vilde slutte med å betale, og det kan man ikke forundre sig så særlig over. Derfor skulde det i og for sig, om man bruker 18 000 kroner til fyret, ikke være for meget. Det er det eneste gode russerne får av det som føres opp på Svalbard-budgettet, så jeg synes slett ikke de blir for meget tilgodesett. Jeg synes det vilde være

å slå inn på en farefull politikk, om hver øre skulde brukes på den norske by og intet hos russerne.

Det blir for øvrig ikke bare russerne som får nytte av et sådant fyr. Nu er Store Norske kommet op i så stor produksjon - produksjonen er i 1/4 million tonns - at de må holde på med skibning hele sommeren, og siste båt gikk derfra den 25 oktober ifjor, omtrent samtidig med mørketidens frembrudd. Da kan man ikke si at det bare blir russerne som kommer til å få nytte av et fyr. Vi skal også huske på hvilke tap russerne har lidt. Historien er den, at først gikk de med på å betale skatt, og anerkjennelse av Norges overhøihet, og umiddelbart efter henvendte de sig til Utenriksdepartementet og gjorde opmerksom på at der absolutt trengtes et fyr utenfor Kap Liné. Ikke mere enn 14 dager efter denne henvendelse var kommet, støtte den første båt for dem, og siste vinter mistet de dessuten isbryteren "Malygin", som må ansees helt tapt. Det er således store tap de har hatt der oppe, og det er ikke noe urimelig forlangende om de mener der bør være fyrbelysning ved innløpet av fjorden, som i virkeligheten er den samme fjord som de norske også må igjennem når de skal inn til de norske gruber. Spitsbergenaffæren er for øieblikket et meget ømtålig spørsmål. Russerne har nu engang satt op i sin 5-årsplan at de skal ta de kull de trenger til Arkangelskdistriktene fra Svalbard. Ellers vil, når de skulde ha kull til Arkangelsk fra Sydrussland, transportveien være 3000 km. jernbane. Når de engang har fått inn i 5-årsplanen at de skal hente kull fra Svalbard, spiller det ikke særlig rolle for Russland med den statsorganisasjon de har - båtene skal gå, folkene skal ha arbeide - om det blir litt dårlig til å begynne med. Det var ikke rare greiene den første tid ved grubene der oppe. De hadde 240 mann, og da de hadde holdt på 1 1/2 år, hadde de ikke så meget kull at de hadde nok til den isbryter som grunnstøtte i januar iår, men måtte få bunkerskull fra Murmansk. Men nu har de fått et av de største og beste anlegg der oppe som utbygget har en produksjon av 400 000 tonns. Det hollandske anleggs kull er dårligere enn Store Norske's, men de er langt bedre enn de vi i sin tid drev i Kings Bay. Det er en mellemtung mellom Kings Bay's og Store Norske's. Når da forholdet er det at russerne engang har fått tak i de gruber, kan vi ikke lenger regne med at de forlater Svalbard så fort, og skulde de få tak i Sveagrubene, som ikke ligger så langt derfra, så er Norge helt akterutseilet. Man må da huske på at i vinter er det 1000 russere der oppe, men ikke mere enn 500 nordmenn - vi er allerede overfløiet. Når vi ser på denne utvikling der, så synes jeg det er meget nødvendig at vi snarest mulig begynner å bygge fyret, og at vi har all opmerksomhet henvendt på Sveagrubene. Når vi har lagt ut over 30 millioner kroner der oppe, så burde vi også sikre oss de bredeste og beste kullganger som finnes. Dermed vilde Norge ha de 2 beste og mest drivverdige. Skulde Sveagrubene også gå over til Russland, så mener jeg at Norges stilling på Svalbard vilde være meget dårlig.

Anderssen-Rysst: Jeg vil uttale min tilfredshet med, at regjeringen synes å dele utenrikskomiteens interesse for de spørsmål som har vært berørt i debatten. Jeg tror at det er av stor viktighet både at det fyr som omhandles i komiteens innstilling blir bygget snarest mulig, og at man med den største aktpågivenhet følger spørsmålet om Sveagrubene. Hvis Sveagrubene skulde bli kjøpt av Russland, så vil de norske interesser på Svalbard komme til å gli

ut på en efter min mening nokså avgjørende måte. Jeg er særlig takknemlig over å få høre at regjeringen er opmerksom på den side av saken.

Når vi nu har et hemmelig møte her i Stortinget, og dette kanskje blir - for det vi vet idag ialfall - det siste hemmelige møte vi har før påske, før representantene reiser hjem, så vil jeg tillate mig med presidentens tillatelse å berøre et par spørsmål som jeg tror har den største interesse. Det er først spørsmålet om, hvordan de forhandlinger går som for tiden drives med noen av de viktigste eksportmarkeder for Norge, nemlig det tyske og det engelske. Vi har sett av avisene at disse forhandlinger har pågått i en lengere tid; men hvordan de har artet sig, har man ikke kunnet trekke noen slutning om, og hvis det var mulig for den ærede utenriksminister i dette møte eller i et senere møte å gi noen opplysninger om disse ting som har så stor interesse for befolkningen - jeg tenker nu i første rekke på kysten - så vilde jeg for mitt vedkommende sette stor pris på, at han gjorde det.

Det er også et annet spørsmål som følges med stor opmerksomhet på visse deler av kysten, nemlig spørsmålet om, hvorvidt det er utsikt til å få noen handel istand med Russland i år. Jeg må si at jeg ikke er orientert med hensyn til hvordan dette spørsmål står; men hvis det var mulig for den ærede handelsminister eller utenriksminister å gi noen opplysninger om det, så vilde jeg være takknemlig om det kunde skje nu, forat man kunde få noen orientering der.

Endelig var det siste spørsmål som jeg vilde tillate mig å nevne, angående domsavsigelsen i Haag. Vi vet jo nu efter det siste som står i avisene idag, at dommen i Haag skal falle 5 april. Jeg kjenner ikke til, hvorvidt regjeringen sitter inne med opplysninger som kan være til noen orientering for Stortingets organ, den utvidede utenrikskomite, eller for denne forsamling på det nuværende tidspunkt; men jeg vil berøre spørsmålet her, fordi jeg mener at det under ingen omstendighet er noen tilfredsstillende ordning at Stortingets medlemmer først skal få meddelelse om domsresultatet i Haag gjennom avisene. Jeg vil henlede statsministerens opmerksomhet på dette - hvis han har noen opplysninger som det var mulig å gi på forhånd, så tror jeg at det var ønskelig, og at han var opmerksom på forholdet.

Statsminister Joh. Ludw. Mowinckel: Med hensyn til de handelspolitiske forhandlinger som foregår, er det i grunnen ikke så meget å si, fordi de ennå ikke har ført til noe resultat eller er så nær et resultat, at man kan vite, hvor det bærer hen. For Tysklands vedkommende er naturligvis den store omveltning som har funnet sted, til hinder for at man ennå kan gjøre sig op en bestemt mening om, hvorledes det nye Tysklands handelspolitikk vil legges an. Meget tyder på, at det blir en sterk og outrert proteksjonisme, en sterk og outrert selvhjelpspolitik; men det er også visse tegn som tyder på, at der foregår en liten strømkentring i så henseende i Tyskland. Imidlertid har de forhandlere som under Throne- Holst's ledelse skulde orientere sig med hensyn til Tyskland, vært dernede. Throne-Holst var ledsaget av fagkyndige representanter for de interesser det her vesentlig gjaldt - det var fett - og oljeindustrien, det var papirindustrien, og det var våre fiskerier, og de hadde under bistand av vår sendemann Scheel - som har fulgt utviklingen dernede med den største opmerksomhet, og som har vært

i meget god kontakt med de ledende kretser - en rekke møter med de representative ledere av den tyske handelspolitikk. Ganske i sin almindelighet må jeg si, at disse forhandlinger løp godt ut, fordi atmosfæren, mentaliteten hos tyskerne var meget velvillig; men noe positivt kunde ikke loves. Det som man var mest nervøs over, var spørsmålet om hvorledes Tyskland vilde stille sig med hensyn til hvaloljen og vår fettindustri, og der kunde tyskerne intet som helst love. De sa, at det spørsmål var akutt; det kunde treffes en bestemmelse når som helst, og de vilde prøve om de ikke kunde gi vår legasjon en underretning, før avgjørelsen kom. Men de sa, at de trodde, at der vilde bli tatt hensyn til de land som hadde en for Tyskland gunstig handelsbalanse, og at reduksjonen i første rekke vilde gå ut over de land som leverte fettstoff, men med hvilke Tyskland ikke hadde noen større handel. Så kom plutselig deklarasjonen forrige fredag, at Tyskland gikk til fettmonopol. Legasjonen fikk hurtig beskjed, men ikke så hurtig, at der kunde gjøres noe før deklarasjonen kom. Det blev da øieblikkelig i lørdags holdt et møte i

Utenriksdepartementet med Throne-Holst og handelsråd Smith og de interesserte representanter for denne store bedrift, og man blev enig om at representanter for bedriften snarest mulig skulde reise ned. Der blev telefonert til Berlin herom, og efter samråd med Scheel reiste da igårftes Svend Foyn Bruun som representant for hvaloljen og direktør Blom som representant for det herdede fett og Walnum som sakkyndig for alle fiskerispørsmål ned til Berlin. De er tilsagt mottagelse hos de tyske representanter torsdag, altså imorgen, kl. 11. Håpløse ser disse forhandlinger ikke ut. Det er adskillig som tyder på, at man vil kunne opnå en ordning med Tyskland på hvaloljens område, som ialfall i noen grad tilgodeser norske interesser. Den store import, som tidligere har funnet sted, vil vel neppe kunne oprettholdes. De som er interessert i bedriften, foretrekker kontingent fremfor toll; de tror at det fordelaktigste for hvalfangsten her vil være, at Norge får et bestemt i forhold til den tidligere eksport til Tyskland stående kontingentkvantum. Det er dette det nu vil bli forhandlet om. Men det gjelder Tyskland som det i grunnen gjelder alle de land som vi forhandler med, at når man nærmer sig det spørsmål, at det skal bli en virkelig avtale, så kreves der ganske store gjenydelser fra norsk side. Vi får i disse forhold intet for intet, og spørsmålet blir da: Hvor langt skal vi strekke oss, hvor store ofre skal vi bringe? Vår forvarsfront er ikke særlig sterk, og det spørsmål har meldt sig for den tidligere regjering, som det melder sig for oss, om ikke dette til syvende og sist kan tvinges så langt, at vi blir nødt til å overveie visse forsvarsforanstaltninger. Men det er også det med disse forsvarsforanstaltninger, at de er tveegget, og at vi i det lengste er engstelige for å innlate oss på dem, fordi de meget lett vil føre til et brudd med det av oss knesatte system, mestbegunstigelsessystemet, og det kan ha virkninger for hele vår handel, som det ikke er ganske lett å ha noen oversikt over. Disse betraktninger her gjelder i grunnen alle våre forhandlinger, og nettop i de forhandlinger, som har funnet sted med Frankrike, og som omfattet et forholdsvis beskjedent spørsmål, har de fått et gjeldende uttrykk i de ofre, som Norge der har måttet bringe for å få ophevet den 15 % valutaavgift som Frankrike hadde latt bli liggende på Norge, mens den var blitt ophevet først for Finnlands og siden for Sveriges vedkommende. Vi får trøste oss med - og det

vil jo Stortinget i de aller nærmeste dager kunne få se - vi får trøste oss med at de ofre vi må bringe for å bli kvitt valutabestemmelsen for Frankrikes vedkommende, svarer nokså nøie til de ofre som Sverige har måttet bringe. Jeg skulde tro at vi tvertimot er noe gunstigere stillet enn Sverige, men ofrene er der, og det er ikke behagelig, og vi synes ikke vi er blitt så storartet godt behandlet av Frankrike i denne forbindelse. Men resultatet er ialfall blitt at 15 % klausulen er ophevet, og det må for norsk eksportindustri, for fiskeriene og annet regnes som en tilfredsstillende, og vi har derfor grunn til å være fornøiet med det. Så for Frankrikes vedkommende er vi altså nå nådd til et resultat.

Hvad England angår, så vet i grunnen ikke jeg stort mere enn hvad det fremgår av avisene, at forhandlingene fortsetter og at stemningen også der synes å være ganske god. De punkter som det der konsentrerer sig om, det er tekstil, kull og fisk. Der foregår innen delegasjonen et godt samarbeide med de 2 øvrige nordiske land. For landbrukets vedkommende samarbeides vesentlig med Danmark, for det øvriges vedkommende vesentlig med Sverige, men det er umulig ennu å si, om vi når frem til et tilfredsstillende resultat, eller om de betingelser som England setter, er slike at vi ikke kan godta dem. Imidlertid sier det sig selv, at så snart dette utvikler sig slik at der kan gis positiv meddelelse til Stortinget, så vil en sådan meddelelse bli gitt.

Hvad endelig Russland angår, så går det sin langsomme og tunge gang. Det er tydelig i år - og det legges der ikke skjul på fra russisk side - at Russland befinner sig i en vanskelig situasjon, hvad valuta og kjøp i utlandet angår og at dette tvinger Russland til sterk tilbakeholdenhet, hvor det gjelder kjøp fra andre land. Og det virker da igjen på oss som det virker på andre land - virker sterkt på oss - og gjør at forhandlingene med Russland skrider møisommelig og langsomt frem, og at det resultat som vi kan håpe på, langt fra tilfredsstillende det som kunde være ønskelig her i Norge. Det tror jeg nok man kan si.

Dette var de handelspolitiske spørsmål. Så berørte hr. Anderssen-Rysst Grønlandsspørsmålet. Ja, der har jeg i virkeligheten ikke meget å si. Om det blir mulig å gi Stortinget meddelelse om dommen før den faller i Haag, det vet jeg ikke, for dommen holdes jo absolutt hemmelig inntil den dag den blir oplest og fremlagt i Haag. Vi har sørget for en ypperlig pressetjeneste, slik at vi øieblikkelig skulde få meddelelse, og det første telegram som blir sendt, vil bli sendt til Kongen og Utenriksdepartementet. Men jeg antar at avisene også er så hurtige, at før Kongen og Utenriksdepartementet har lest igjennem telegrammet, så ropes dommen ut på alle gatehjørner i Oslo, og Stortinget må da lukke sine ører vel, hvis det ikke skal høre noe om den før regjeringen kan bringe meddelelse. Det var meningen så snart vi hadde fått dommen, da å få Stortinget sammenkalt til et møte, hvor jeg gav offisiell meddelelse om dommen og bebudet at en offisiell og trykt meddelelse skulde sendes sammen med dommen, så snart vi hadde fått den i dens helhet. Anderledes kan det vel vanskelig gåes frem. Hvad domsresultatet angår, så kjenner vi intet utenfor hvad jeg kan si er mere eller mindre løse rykter, mere eller mindre løse indisier. Men det har vel mange erfart rundt i byen i disse dager, at ryktene og indisiene ikke bærer i en for Norge gunstig retning. Mere er det umulig å si på det nuværende tidspunkt. Det er bare å håpe

- og det vil jeg gjerne straks understreke - at vi viser oss, hvis det virkelig skulde skje, hvad jeg i det lengste håper ikke vil bli tilfellet, - men hvis det virkelig skulde skje at dommen skulde gå oss imot og ikke - som jeg for min part ialfall har håpet - skulde bli ialfall en kompromissdom, at vi da viser oss som "a good loser".

Handberg: Det forbauset mig å se hvilket harnisk statsministeren kom i, da hr. Reimers berørte spørsmålet om kjøp av Sveagruben. Det var jo før omtalt av president Hambro og likeså av hr. Andraa, uten at det gav foranledning til en slik behandling som hr. Reimers blev utsatt for fra statsministeren. Det er jo så at gruben har vært til salgs, og hr. Hambro nevnte også hvad det i sin tid var forlangt for den. At det da også fra hr. Reimers' side blev uttalt ønske om at gruben kunde bli erhvervet for Norge, det synes jeg ikke skulde foranledige at statsministeren fløi op på talerstolen i slikt sinne som han her gjorde.

Kårbø: Eg er sers takksam for at det vart høve til å få denne utgreiing, serleg um desse forhandlingane, og fyrst og fremst desse forhandlingane med Tyskland, som me har fått i dette møte. Eg vil då få segja at det er serleg stor interesse for desse spursmål på kysten. Ein fylgjer med kvar einaste dag, og det er naturleg nok, for ein stor del av fiskevarone våre, i alle fall dei billegaste fiskekorsortane, som me aller mest treng marknad for, dei er heilt utestengde i dag på den tyske marknaden. Ute millom dei interesserte, både fiskarar og fiskeeksportørar, har det spursmål vore reist, um ein ikkje frå norsk side burde gjera noko som eit motdrag mot Tyskland, med di Tyskland har lagt på ein toll som verkar som eit innførselsforbod. Eg torer ikkje segja noko um kva riksstyret skal gjera i so måte, um ein skal slå inn på noka stridsline enno. Men eg vil ha sagt at for meg steller det seg slik, at det er kanskje andre utvegjar ein kann velja, som og kunde ha noko å segja for Tyskland, og som kanskje vilde vera ei hjelp under forhandlingane der nede. Dei som er kjende med vår fiskeeksport til Tyskland, veit at ein stor del av denne fisken har vorte reeksportert til Tsjekko-Slovakiet og til Østerrike, og dei tyske importørane har reist av stad med ei ikkje lita millommannsforteneste på denne handelen. Eg vil då peika på at ein frå norsk side burde prøva på å selja beinveges til desse land, serleg til Wien og Prag. Og her meiner eg at staten og riksstyret kann gjera noko. Me har på budgett i år og frå tidlegare pengar til fremje av ferskfiskeeksporten. Eg trur det vilde vera formålstenleg at ein brukte noko av disse pengar nettup no, fekk i stand eit salskontor i Wien og kanskje eit i Prag, som kunde umsetja fiskevaror, serleg dei billegaste fiskevaror, beinveges til desse land. Eg er ikkje uviljug til å tru, at dersom ein sette dette i verk straks, vilde det ha sin verknad i Tyskland, for då vilde me taka frå dei nokre kundar som dei gjerne vil ha for sine eigne fiskevaror, men som dei ikkje kann hindra oss i å taka på grunn av det tollpålegg som no er på fisken der nede. Eg vil og leggja til at dette spursmålet um å få lempingar på saltsildtollen bør riksstyret vera merksam på har den aller største interesse. No er tollen so høg, veit me, at det i røynda er innførselsforbod, so det er sers turvande at det vert gjort noko ogso på det umkverve. Men eg vil taka upp att og streka under det som eg fyrr har sagt, at eit middel i det som me kann kalla striden mot desse svære tollpålegg

i Tyskland, meiner eg me vilde ha i og med det at me straks gjekk til å skipa salskontor i land som ligg bak Tyskland, og dermed på ei vis tok nokre av kundane deira frå dei og reiste med den millommannsfortenesta dei hadde havt på den norske fisken tidlegare. Eg vil be riksstyret og departementet um å sjå på denne sak og ofra ho den merksemd som eg meiner ho fortener.

Hambro: Jeg er regjeringens medlemmer meget takknemlig for de svar de har gitt på de forskjellige spørsmål som har vært stillet, og for de opplysninger som har vært lagt frem. Jeg vil gjerne i anledning av de siste bemerkninger som falt fra den ærede stats- og utenriksminister, angående dommen i Grønlandssaken, få spørre om man nu vet med sikkerhet når dommen faller. Det har vært sagt underhånden tidligere til oss at dommen skulde falle den 10de. Så stod det i et telegram at den skulde falle den 6te, og idag står der et telegram om at den skulde falle den 5te. Vi vilde være takknemlig for å vite om regjeringen offisielt har noen meddelelse om det. Jeg tror nemlig at det vil være riktig, hvis den først faller den 10de, at Stortinget er samlet, inntil det kan få meddelelse om dommen overbragt offisielt fra regjeringen, og jeg går ut fra, at når Stortinget får den trykte meddelelse, vil den ikke bare omfatte dommen, men alle de opplysninger som supplerer de tidligere stortingsmeddelelser som har vært gitt om disse saker, så man kan ha det fulle materiale. Jeg vil bare håpe, at inntil dommen er falt og kunngjort, blir der minst mulig snakket om saken, både i pressen og offisielt. Jeg tror det er det verdigste å vente, og jeg deler helt ut statsministerens ønske om, at uansett hvorledes dommens utfall måtte bli, må nasjonen bære den med verdighet og vise sig den oppgave voksen å ta konsekvensene av den politikk som har vært ført, hvorledes de enn blir. Men det vil interessere alle Stortingets medlemmer å få vite når vi kan vente å få meddelelsen.

Statsminister Joh. Ludw. Mowinckel: Vi vet ikke noe mere bestemt, vi. Det siste jeg har sett, er det samme som hr. Hambro har sett, at det stod nevnt den 5te. Vi har hørt at dommen vil falle før påske, og jeg blev litt overrasket da jeg imorges så at den 5te var nevnt, for chargé d'affaires Bull, som er i Oslo i disse dager, hadde konferert med Hammerskjöld, domstolens greffier, og han hadde sagt det kunde være tidsnok når Bull var tilbake igjen i Haag den 4de eller 5te, og skulde man bygge på det, skulde man tro, at så tidlig som den 5te skulde dommen ikke kunne falle. Men på den annen side ser det telegram, som er kommet idag, såvidt offisielt ut, at det er mulig at domstolen nu har fastslått en bestemt dag, og da må Bull reise litt tidligere. Men til Utenriksdepartementet var det imorges ikke kommet noen meddelelse.

Protokollen for det hemmelige møte blev derefter oplest uten å foranledige noen bemerkning.

Møtet hevet kl. 10.50.